

Louis Le Roy met op de achtergrond een deel van zijn enorme verzameling kristallen glazen.

Foto's: DvhN/Jan Zeeman

**Louis Le Roy
bouwt in Mildam,
bij Heerenveen, al
meer dan dertig
jaar aan zijn
levenswerk, de
Ecokathedraal.
Op een terrein
van anderhalf
hectare groot,
heeft hij met zijn
blote handen
2500
vrachtladingen
vol stoeptegels en
straatstenen op
elkaar gestapeld.
Zondag wordt hij
80. Als het aan
hem ligt gaat de
bouw door tot het
jaar 3000.**

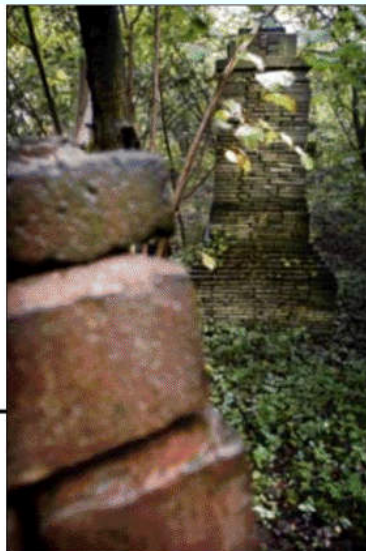
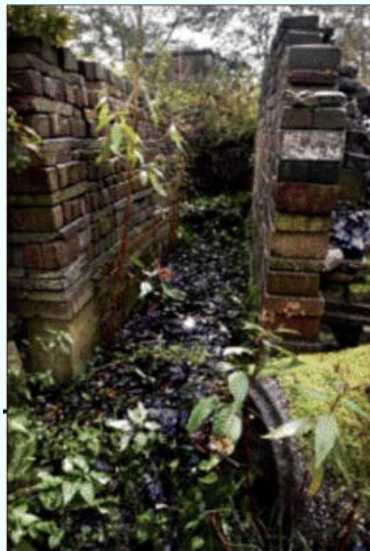
**Door Mannus
van der Laan**

'Ze hebben me belazerd'

De revolutionaire ideeën van Louis Le Roy over parkinrichting werden in de jaren zeventig welwillend ontvangen, maar hij kreeg bijna nergens voet aan de grond. Het linkse gemeentebestuur van Groningen ging echter wel met hem in zee. Hij mocht een zes hectare groot park in de destijds nieuwe buitenwijk Lewenborg inrichten. Le Roy deed zaden aan de bewoners uit en binnen een jaar was het terrein volgens hem 'een zee van bloemen'. "Maar na tien jaar kreeg ik van wethouder Ypke Gietema te horen: 'We vinden het geweldig wat u hebt gedaan, maar we moeten er helaas mee stoppen'. Het is een schande wat er is gebeurd." Le Roy wil het er eigenlijk niet meer over hebben. Als hij er toch over begint is het zo een uur later. De hoofdpersonages van gemeentelijke, Gietema voorop, worden met vlijmscherpe tong gefileerd en in mootjes gehakt. "Ze hebben me achter de rug om belazerd." Dat ook de huidige bewoners van Lewenborg genoeg hebben van het park kan hem 'niets schelen'. Hij is er ook nooit meer geweest. Het is de schuld van de gemeente. Die heeft het experiment in de kiem gesmoord en het park daarna laten verloederen. "Het is een chaos geworden, een gigantische bende."

■ LOUIS G. LE ROY

Geboren: 31 oktober 1924 in Amsterdam
1945-'50: Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag
1950-'80: Docent tekenen en kunstgeschiedenis op gymnasium in Heerenveen
1972: Zilveren Anjer van het Prins Bernhard Fonds
1972: Ereburger gemeente Heerenveen
1989: Professor honoris causa aan de Carolina Universität in Braunschweig
2000: Oeuvreprijs Fonds voor beeldende kunsten, vormgeving en bouwkunst

De Ecokathedraal van Louis Le Roy in Mildam bestaat uit tientallen bouwsels.

'Je moet over de tijd heen springen'

Kathedraalbouwer Louis Le Roy wordt zondag 80 jaar

'Betreden op eigen risico', waarschuwt een bord bij de ingang. De Ecokathedraal van Louis Le Roy ligt aan een weggetje aan de rand van het Friese Mildam. Het bospad ernaartoe wordt omzoomd door lage muren, waarop het onkruid welig tiert. Je passeert een op de kop gezette rioolbuis, waar ook al planten in groeien. En daarachter ligt een berg straatklinkers, trottoirbanden, putdeksels en betonblokken. Een flink deel van het materiaal is nauwgezet op elkaar gestapeld. Het vormt inmiddels een metershoog terras.

Als je dieper het bos in dwaalt, kom je nog meer piramideachtige bouwsels tegen. Ze zien er Oosters uit. Dat komt door de naar binnen hellende muren, waarmee ook veel traditionele tempels in China en India zijn opgetrokken. "De mensen daar begrepen dat dit een solide constructie is", zal Le Roy verklaren in zijn huis in Oranjestad, enkele kilometers verderop.

Als je zijn woning binnenkomt, wrijf je je ogen uit. Overal – op vensterbanken, in kasten, op tafels – staan kristallen vazen. Drieduizend in getal, vertelt hij, voor het merendeel afkomstig van vlooiemarkten. Hij heeft ze zorgvuldig naast en op elkaar gezet. Een serie van tachtig kristallen in zijn atelier heeft door de vele ui-vormige 'torrens' wel wat weg van het Kremlin in Moskou.

Zijn atelier kijkt uit op een paradijselijke tuin. Deze is een micro-uitvoering van de Ecokathedraal. De stenen en basaltblokken die hij er lang geleden heeft neergelegd zijn door de begroeiing geheel aan het gezicht onttrokken. De tuin is wild, maar wel beschaafd wild.

Louis Le Roy (Amsterdam, 1924) is van vele markten thuis. Een groot deel van zijn werkzame leven was hij leraar tekenen op het gymnasium in Heerenveen. Maar hij is ook fotograaf, schilder, bouwleraar, architect, cultuurfilosoof, geeft lezingen en schrijft boeken. Een manusje-van-alles en daar is hij trots op. "Ieder mens wordt geboren als *uomo universalis*, maar tijdens zijn leven wordt hij beknot tot een specialist die van niets weet."

Overmorgen wordt hij tachtig, maar hij zit altijd zit hij boordevol geestdrift. "Ze zeggen wel eens: 'Hij praat als een stormvloed en springt van de hak op de tak'. Ja, als je veel bomen hebt, heb je ook veel takken om je aan vast te houden." Bekend werd hij in de jaren zeventig met zijn 'wilde tuinen'. Hij had hemelbestormende plannen

voor parken en openbaar groen. Veel ervan bleef in de voorbereidingsfase steken. Het idee van Le Roy dat de bewoners zelf hun parken mochten beplanten en verzorgen, ging veel bestuurders een stap te ver. Op slechts twee plekken kreeg hij kans zijn ideeën echt te verwezenlijken: de middenberm van de Kennedylaan in Heerenveen en een park in de Groninger buitenwijk Lewenborg. Maar beide gemeenten gunden hem niet de kans de wilde tuinen tot wasdom te laten komen.

Le Roy was het op een gegeven moment goed zat. Hij kocht een anderhalf hectare groot perceel in Mildam en besloot voor zichzelf te beginnen.

Bijzonder aan de Ecokathedraal is dat de natuur niet wordt onderworpen, maar 'meewerkt' aan de bouw. "Sommige mensen noemen het puin wat daar ligt", fulmineert Le Roy. "Maar het is geen puin. Het is restafval van stratenmakers. Er mag geen grammetje cement aan zitten. Cement maakt het dicht, waardoor de natuur er niet meteen op kan reageren."

"De Ecokathedraal moet 200 meter hoog worden"

De titel van zijn boek *Natuur Cultuur Fusie* (2002) verraaft kernachtig de doelstelling van Le Roy. Evengoed had het begrip 'tijd' eraan toegevoegd kunnen worden. Ook dat speelt een belangrijke rol in zijn werk. Hij verzet zich ertegen dat de tijd in onze cultuur wordt 'verkaveld' en als deadline fungeert. Wat hij voorstaat is 'never-ending architecture' (architectuur die nooit 'af' is). Er ligt geen ontwerp aan ten grondslag. Daarmee onderscheidt de Ecokathedraal zich van *La Sagrada Familia* in Barcelona, waarmee het tot zijn ergernis vaak wordt vergeleken. De kathedraal van Gaudí, waaraan ook nog steeds wordt gebouwd, is immers in detail door de Catalaanse architect uitgestippeld.

Le Roy hoopt dat de bouw aan de Ecokathedraal tot het jaar 3000 doorgaat. Hij noemt het jaartal 3000, omdat dat nog een beetje binnen ons begrip valt, maar ik be-doel eindeloos". "Het moet uitgroeien tot een bouwwerk met een grondoppervlak van 60 hectare en een hoogte van 200 meter." Om te verzekeren dat de bouw ook na zijn dood doorgaat, heeft hij Stichting Tijd opgericht. Deze wil ook andere initiatieven ontplooiën waarin tijd een cruciale rol speelt,

benadrukt hij. Inmiddels wordt hij al geholpen met stenen stapelen door twee nieuwe werkkrachten: een voormalige tv-regisseur en een oud-docent klassieke talen.

Zijn gedachtegoed heeft hij uiteengezet in *Retourtje Mondriaan* (2003). In deze autobiografie geeft hij een eigenzinnige visie op het leven en de kunst. Hij heeft veel kritiek op de huidige, door wetenschap en technologie gedomineerde wereld. Toch beschouwt hij zichzelf niet als cultuurpessimist. "Ik ben geen optimist, maar ook geen pessimist. Ik ben een knalharde realist. Een vriendin zei eens: 'Je moet met je tijd meegaan'. 'Nee', antwoordde ik, 'je moet juist over de tijd heen springen'."

Hij wil evenmin een tegencultuur op gang brengen. "Ik ben zelfs tegen het begrip tegencultuur, omdat het een anarchistisch karakter heeft, erop uit is het bestaande te vernietigen. Ik denk juist dat de huidige cultuur een symbiotische cultuur nodig heeft."

Wat dat betreft heeft hij zijn hoop gevestigd op het ontstaan van 'dubbelsteden'. Het zou mooi zijn als één procent van het stedelijke oppervlak buiten de officiële ruimtelijke planning valt. Naar voorbeeld van de Ecokathedraal – die hij beschouwt als 'een oefenterrein' – zouden mensen op deze vrijplaatsen hun eigen gang moeten gaan. Als gevolg van voortschrijdende automatisering gaan de mensen zich in de toekomst toch maar vervelen, voorspelt hij. Concreter gesteld: "Alleen al Heerenveen telt tweeduizend werklozen, die een bijdrage kunnen leveren."

Zelf werkt Le Roy nog slechts twee dagen per week aan zijn Ecokathedraal. De rest van de tijd bouwt hij verder aan zijn ideeën. Morgen wordt zijn nieuwste boek *Dansen tussen fundamenten* gepresenteerd. Hij heeft al meerdere onderscheidingen gekregen en een groeiende schare fans uit de wereld van kunst en wetenschap. Zelfs de gemeente Heerenveen maakt tegenwoordig goede sier met hem. De middenberm van de Kennedylaan wordt 'gerestaureerd' en opgenomen in een heuse Le Roy-route, die ook langs zijn huis en de Ecokathedraal voert.

Het blijft lastig de Ecokathedraal als bouwwerk te typeren. Zelf spreekt hij van 'massieve architectuur'. Zeg niet dat het een monument is – ook niet voor hemzelf. "Een monument staat op een graf. Ik bouw oneindig lang door."

■ EOKATHEDRAAL

De Ecokathedraal aan de Yntzelaan in Mildam is dagelijks te bezichtigen. Voor informatie over het werk van Louis Le Roy: www.stichtingtijd.nl